

PARAGRAFTA ANLATIM ÖZELLİKLERİ

ETKİNLİK 1: Aşağıdaki paragraflarla ilgili olarak söylenen yargıların doğruluğunu kanıtlayınız.

Köyün genç kızları, civar köylerdeki arkadaşlarıyla birlikte fabrikalarda çalışıyorlar. Yani ismen köylü, cismen işçiler. İşçiliğin köye girdisi, köyün tarımdan elde ettiğini sollamış sanki. Satış için zaman zaman köye uğrayan kumaşçıları konfeksiyoncular, dayanıklı tüketim eşyası satanlar, halıcılar bile işçilerin para aldıkları seçip geliyorlar. Taksitle satış yapıyorlar. Köyün genç erkekleri ise İstanbul başta olmak üzere şehirlerde iş buluyor, çalışıyor; hatta hayatlarını şehirde devam ettiriyor.

- ❖ Karşılaştırmalardan yararlanılmıştır.
- ❖ Yer yer göreceli anlatım benimsenmiştir.
- ❖ Gözlemlerden yararlanılmıştır.
- ❖ Kesinlik bildirmeyen yargı/yargılara yer verilmiştir.

Alışkanlık olacak, yine çok erken kalktım. Karaman Ovası'nda stepte gidiyorduk. Ay batmak, güneş de doğmak üzereydi. Açık mavi gökte sabahçı birkaç yıldızın bile ferisi geçmemişti, ışıldıyordu. Çok sürmedi, güneş kamçılarını sallamaya, ovada canlı ne varsa hepsini uyandırmaya başladı. Sabah oldu. Bol yıldızlı gece karanlığından yepyeni, aydınlık bir dünya doğmuştu.

- ❖ Betimleme ve öyküleme tekniğine başvurulmuştur.
- ❖ Kişileştirmeden yararlanılmıştır.
- ❖ Yazar, gözlemlerini duygularının etkisiyle anlatmıştır.
- ❖ Nitelik bildiren sözcükler vardır.

İstasyon gerilerde kaldı. Büyük, yoğun taş... Puslu ışıkları yaygın... Acı soğuk... Atların nalları buzu kırıyordu. Sokak lambaları ölü ölü mat aydınlıkta... Ayak parmaklarım sızlıyordu, dizlerim donuyordu. Ağaçlar çıplak katı... Şehir tortoptu, dumansızdı, büzülmüştü. Mangallarda kıvılcımlar bile sönmek üzeredir. Üstlerini örten kül çoktan soğumuştur.

- ❖ Belirli bir anla ilgili gözlemlere yer verilmiştir.
- ❖ Yazarın çevreye olumsuz bakışı söz konusudur.
- ❖ Nesneler, niteleyicileri ile verilmiştir.
- ❖ Anlatımda gerçekçilik esas alınmıştır.

Sirkteki oyunları bir küçük çocuk heyecanıyla seyrediyoruz. Ellerimiz bir küçük çocuğun elleri gibi çırpınıyor. Küçülüyoruz, mini minileşiyoruz. Bizimle belki bine yakın kocaman insan, çocukluğunu yeniden buluyor. Çocukluk insana o kadar çabuk geri dönüyor ki onu adeta içimizde gizli bir yerlerde saklıyor gibiyiz. İstedığımız zaman o, bizi bir saniyede buluveriyor. Oyunların bitmesi ile içimizi bir hüznün kaplıyor, yaşamın katı gerçeği karşımıza yeniden çıkıyor.

- ❖ Öyküleme tekniğinden yararlanılmıştır.
- ❖ Kişisel duygulara yer verilmiştir.
- ❖ Benzetme sanatına başvurulmuştur.
- ❖ Bir kavramla ilgili düşünceler ortaya konmuştur.

Bulutlanma, atmosfer ve iklim olaylarını etkileyen bir iklim olayıdır. Bulutlar, Güneş ışınlarının yeryüzüne doğrudan ulaşmasını engeller. Böylece yeryüzü, Güneş'ten daha az enerji alır. Bulutlar, Güneş enerjisinden yararlanmayı azaltır. Açık günlerin olduğu iklim bölgelerinde Güneş enerjisinden daha fazla yararlanılmaktadır.

- ❖ **Bilimsel bilgilere yer verilmiştir.**
- ❖ **Açıklayıcı anlatım yoluna başvurulmuştur.**
- ❖ **Terimler kullanılmıştır.**
- ❖ **Öznel yargılara yer verilmemiştir.**

Bir yanda güz bakışlı ırmak, öbür yanda gökyüzünün mavilere karışan gülüşleri... Ağaçlarda ebemkuşağı renkleri... Toprakta ince bir güz yeşili... Çınarların bakışı biraz sarı, biraz kahverengi. Gölgele, daha bir koyu. Görüntüler öyle sisli puslu değil, açık ve belirgin. Karşınızdaki çınarın dallarından bir yaprak boşluğa bırakıyor kendini. Bir şiiri, çınarlı bir türküyü söylene söylene iniyor. Ona bakınca siz de bir şeyler söylemek istiyorsunuz. Uzakta bir yerlerde birilerinin çaresizlik dolu haykırıları da ekleniyor düşüncelerinize.

- ❖ **Betimleme tekniğinden yararlanılmıştır.**
- ❖ **Bitirilmemiş cümlelere yer verilmiştir.**
- ❖ **Gözlenenler, duyguların etkisiyle anlatılmıştır.**
- ❖ **Kişileştirmeden yararlanılmıştır.**
- ❖ **Tanrısal bakış açısına yer verilmiştir.**

Şu karşıkı tümseğin üstünde yusuvarlak bir ağaç var: Tek ağaç! Ovanın monoton düzlüğünden dünyayı seyreden bir ağaç... Bu, kesinlikle bir alıçtır. Yalnız bu ovada değil, Bütün Anadolu'da bu tek ağaçlara dikkat ediniz. Onlarda yalnız, kendi başına, kendi halinde yaşayan insanları görür gibi olursunuz. Tek ağaçlara yaklaşırsanız çapraşık, kuru dallarına bağlanmış beyazlı, allı, morlu, sarılı her renkten paçavraları ve asık bir suratla amaçsızca bekleyen koca bir gövde görürsünüz.

- ❖ **Edebi sanatlardan yararlanılmıştır.**
- ❖ **Doğada bir varlık ile insan arasında ilişki kurulmuştur.**
- ❖ **Anlatımda duygular ağır basmaktadır.**
- ❖ **Niteleyici sözler kullanılmıştır.**
- ❖ **Yer yer düşsel öğelere yer verilmiştir.**

Şiirin giysisi, acılarımın bedenine dar geliyordu. Düzyazının kucağı geniştir, daha açıktır ve insan onunla ruhunun hasadından arda kalanları ateşe daha kolay verebiliyor. Bu gerçekleri sizler için sıralayabilirim. Ahmet Haşim, Ahmet Hamdi'de bu yaklaşımı görebilirsiniz. Halit Ziya: "Anlatacaklarıma şiir kalıbı dar geldiği için nesre yöneldim." diyerek benim bu kesin dönüşümde haklılığımı ortaya koymuyor mu?

- ❖ **Tartışmacı anlatım ağır basmaktadır.**
- ❖ **Düşünceyi geliştirmek için tanık gösterilmiştir.**
- ❖ **Mecazlı söyleyişlerle anlatım güçlendirilmiştir.**
- ❖ **Anlatımda örneklemeden yararlanılmıştır.**

ETKİNLİK 2: Aşağıdaki paragraflarda verilen maddelerden hangisine değinilmediğini kanıtlayarak bulunuz.

Kendi düşüncelerime karşı şüpheci yanımı her zaman sıcak tutarım. Düşüncelerimin başkaları tarafından silklenmesinden de mutluluk duyarım. Bunlar, yanlışlardan kurtulma, doğrularıma da dört elle sarılma olanağı verir bana. Bu süzgeçten gelen düşünceleri hemen yayımlamam, demlendiririm. Kılı kırk yarıp etki yaratacak düşüncelerin altına imza atabilmeliyim.

- ❖ Özeleştir mekanizmasını kullanabilmektedir.
- ❖ Çalışma disiplinde oldukça titizdir.
- ❖ Eleştirilere açık bir özelliği vardır.
- ❖ En iyiye ulaşma çabasıdadır.
- ❖ Doğru kabul ettiği düşüncelerini sığı sığına paylaşma ister.

Oldu bitti sevmişimdir Jorge Sempron'un anılarını. Onda beni kendine çeken en önemli yan, yaşanmışlık ve tanıklıkla edebiyat düşüncesini buluşturmadaki aydınlık bakışı, entelektüel birikimidir. Sempron'un her bir romanını okurken iç içe birkaç kitabın izini sürdüğümü hissederim. Düşüncelerindeki derinlik yaşanmışlıklardan devşirdiği yeni anlatı özsuynunu oluşturur. Bir yüzyıla bakarsınız onunla.

- ❖ Yapıtlarıyla yaşadığı dönemi yansıtır.
- ❖ Yapıtlarını, yaşamın gerçeklerinden oluşturur.
- ❖ Sadece anı ve roman türünde yazmıştır.
- ❖ Geniş bir bilgi haznesine sahiptir.

Bazı manzaralar korku, metafizik endişe, rahatlık ve huzur, bazıları da İstanbul'da bana olduğu gibi hüznü uyandırır. Tıpkı bazı şehirlerin çalışılacak bir şehir, bazılarının eğlenilecek, bazılarının kaçılacak, bazılarının tatil yapılacak, bazılarının kederlenilecek, bazı şehirlerin de ölünecek yer olması gibi, Venedik de oraya koşan birçok turist için mutlu olunacak bir yerdir. Bu dünyada mutlu olunabileceğini, Venedik manzarasının derinliğini içimizde duyunca anlıyoruz.

- ❖ Değişik manzaralar insanda değişik duygular uyandırır.
- ❖ Venedik tarihiyle, kültürüyle insanları etkilemektedir.
- ❖ İstanbul, bazı insanları hüznü sürüklemektedir.
- ❖ Her şehrin kendine has özellikleri vardır.
- ❖ İnsanların çevrelerini algılayışları birbirinden farklıdır.

Başka birinin hayatı... Peki, başka birinin hayatını yazmaya kalkışmak nasıl bir cüret? Varsayalım ki tüm ayrıntılara ulaşmak olası, bu hayatın sınırları nasıl çizilecek? Sınırları belirleyen ölçüt ne olacak? Hata yapmadan; kimseyi kırmadan, incitmeden bunu yapmak imkânsız geliyor.

- ❖ Bir başkasının hayatını yazmak doğru değildir.
- ❖ Biyografide, nerede duracağını bilmek zordur.
- ❖ Yazınsal türler içinde en zoru biyografidir.
- ❖ Biyografiye konu olan kişilerin yazara darılmaları kaçınılmazdır.

Özerk ve kendi yasası olan bir kuruluş olmak durumundadır Şehir Tiyatroları. Bu bir bayrak yarışıdır, devrederiz... Hiç bitiş çizgisini görmeyeceğimiz bir yerdir burası. Ama bu kadar sık devretmesi doğru değil elbette. Kendimi sağlama almak için söylemiyorum, bu kurumu tanımak, kendi sistemini kurmak bir yıl, sistemin harekete geçmesi iki yıl, sağlıklı sonuçlar vermesiyle üç yıl alır. Bunun hiç tartışması olmaz. Bu kadar sık yönetim değişikliği olması doğru değil elbette.

- ❖ Tartışmaya açık biri değildir.
- ❖ Makamın bir önemi olmadığını düşünmektedir.
- ❖ Nerde, nasıl hareket etmesi gerektiğinin bilincindedir.
- ❖ Belli hedeflere ulaşılabilmesi için zaman gerektiğini düşünmektedir.
- ❖ Sürekli bir değişimin kaçınılmaz olduğunu düşünmektedir.

Alman bilim adamları 1850'lerde, "Bu kuşlar nereden geliyor?" merakıyla yola çıkıp, Gediz deltasının zenginliğini keşfediyor. Belgesellerde izlediğimiz pelikanların balıkçılarla kapışması, flamingoların 'ateş dansı' denilen kur yapmalarını gelip, dürbünle, teleskopla izleyebileceğiniz yer. 40 bin hektarlık alanıyla Akdeniz havzasının en büyük deltası. 20 bin hektarı sulak alan, 20 bini tarıma elverişli. En kaliteli pamuğun yetiştiği yer. Sulak alan da şundan önemli: Çok ihtiyacımız olan yeraltı suları için sünger vazifesi görüyor.

- ❖ Doğal dengeyi sağlamaktadır.
- ❖ İlgi çeken bir yerdir.
- ❖ Nasıl bir görünüme sahip olduğu anlatılmıştır.

Hiçbir edebiyat türü masallar kadar dünyayı kuşatabilmiş değildir. Afrika'nın yoksul bir köyünde bile, ninesinden masal dinleyen bir çocuk vardır. Masallar birbiriyle örtüşen özellikler gösterse de ayrı ortamlarda, değişik yaşama koşullarında başka özellikler taşıyabilir. Halk bilimciler; ağızdan ağıza geçerken, ayrı ayrı kişilerce anlatılırken değişime uğramış olsa bile, masalların özünde değişmeyen bir gerçek olduğunu belirtirler. Demek ki masaldan alınması gereken bir ders olmalıdır.

- ❖ Evrensel özellikler taşımaktadır.
- ❖ Sözlü bir gelenekten gelmiştir.
- ❖ Didaktiktir.
- ❖ Nasıl ortaya çıktığı anlatılmıştır.
- ❖ En yaygın edebi türdür.

Hâlâ dolmakalemlerle yazıyorum. Defalarca yazdıktan sonra, artık bu sayfa oldu, dediğimde bilgisayara aktarıyorum. Her gün aksatmadan çalışıyorum. Ne var ki elimden çok iş çıkmıyor. Hastalık derecesindeki hassasiyetlerim yüzünden oldukça yavaş yazıyorum.

- ❖ Kendine özgü bir çalışma yöntemi olan biridir.
- ❖ Yazdıklarını yayımlamaktan kaçınmaktadır.
- ❖ Titiz çalışmaktadır.
- ❖ Belli bir iş disiplini vardır.
- ❖ Az ve öz üretmektedir.

ETKİNLİK 3: Aşağıdaki parçalarda geçen altı çizili bölümlerin parçaya kattığı anlamı yazın.

- ❖ Bu değerlendirmeleri yaparken salt metinle karşı karşıya kalmayı yeğledim. Gene de zaman zaman metinlerin arkasında tanıdığım yazarın gölgesini gördüm.
- ❖ Televizyon dizilerinin her zaman yaşamımızda önemli bir yeri oldu. Ancak, son birkaç yıldır ağırlıklarını daha çok hissetmeye başladık.
- ❖ Anadilimizin doğurgan yapısı, söz diziminin esnekliği her duyguyu ve düşüncüyü dile getirmeye uygundur.
- ❖ Bilimsel çalışmaların temelinde öncelikle gerçeği anlama, öğrenme ve araştırma isteği vardır. Bilim insanının temel karakteriye dürüstlüktür.
- ❖ Şiir antolojileri hazırlanırken şiir seçiminin tartışma konusu yapılmasından yana değilim. Çünkü her antolojide seçilen şiirler öznel ölçütlerle belirlenir.
- ❖ İyi temellendirilmiş bir Türkçeyle desteklenen ikinci, üçüncü bir dil öğrenme, yeni dünyalara kapımızı aralayacak; bilgiye, bilime ulaşmamızı kolaylaştıracaktır.
- ❖ Okumak, “Peki ya böyle olsaydı?”dan yola çıkılarak yapılan bir zihin güçlendirme, ruh tazeleme etkinliğidir.
- ❖ Doğru beslenme, aslında basit bir matematik problemidir. Ama her bünye için ayrı toplamalar ve çıkarmalar yapılması gerekir.
- ❖ Bir öykücünün belleğinde iz bırakan, sessiz bir anıya dönüşen her şey zamanı geldiğinde yazarı yazmaya zorlar.
- ❖ Türk mutfağının dünyanın en iyi mutfakları arasında olduğunu biliyoruz. Onu oluşturan öğeler, Orta Asya bozkırlarındaki göçebe yaşamından süzülerek günümüze gelmiş.
- ❖ Sanat eserini en iyi tanımlayacak ve onun özgünlüğünü vurgulayacak olan söz, eserin biricikliği olsa gerek.
- ❖ Bir hikâye eğlendirdiği zaman, günlük yaşamımızın tekdüzeliği ya da acısından kaçmamızı sağladığı zaman zevk verir.
- ❖ Yapıtları üzerine yazılmış inceleme yazılarının sayısı, onun nitelik açısından ciddi bir okur kitlesine sahip olduğunu gösterir.